

Nekatera aktualna konkurenčno- pravna vprašanja s področja ravnanja z odpadki

mag. Mitja Kocmut

Odvetnik

Odvetniška družba Kocmut o.p., d.o.o.

Ustava RS

72. člen - zdravo življenjsko okolje

- (1) Vsakdo ima v skladu z zakonom **pravico do zdravega življenjskega okolja.**
- (2) **Država skrbi za zdravo življenjsko okolje.** V ta namen zakon določa pogoje in načine za opravljanje gospodarskih in drugih dejavnosti.
- (3) Zakon določa, ob katerih pogojih in v kakšnem obsegu je povzročitelj škode v življenjskem okolju dolžan poravnati škodo.
- (4) Varstvo živali pred mučenjem ureja zakon.

67. člen – lastnina

- (1) Zakon določa način pridobivanja in uživanja lastnine tako, da je zagotovljena njena gospodarska, socialna in **ekološka** funkcija.
- (2) Zakon določa način in pogoje dedovanja.

74. člen – podjetništvo

- (1) Gospodarska pobuda je svobodna.
- (2) Zakon določa pogoje za ustanavljanje gospodarskih organizacij. Gospodarska dejavnost se ne sme izvajati v nasprotju z **javno koristjo**.
- (3) Prepovedana so dejanja nelojalne konkurence in dejanja, ki v nasprotju z zakonom omejujejo konkurenco.

Pogodba o delovanju Evropske unije

11. člen

Zahteve varstva okolja je treba vključevati v opredelitve in izvajanje politik in dejavnosti Unije, zlasti zaradi spodbujanja **trajnostnega razvoja**.

Naslov XX (191.-193. člen)

(191. člen)

- (1) Okoljska politika Unije prispeva k uresničevanju naslednjih ciljev:
 - ohranjanju, varstvu in izboljšanju kakovosti okolja;
 - varovanju človekovega zdravja;
 - skrbni in preudarni rabi naravnih virov;
 - spodbujanju ukrepov na mednarodni ravni za reševanje regionalnih ali globalnih okoljskih problemov, zlasti v boju proti podnebnim spremembam.
- (2) Cilj **okoljske politike Unije** je doseči visoko raven varstva, pri čemer se upošteva raznolikost razmer v posameznih regijah Unije. Politika temelji na previdnostnem načelu in na načelih, da je treba delovati preventivno, da je treba okoljsko škodo prednostno odpravljati pri viru in da mora plačati povzročitelj obremenitve. ...

Ustava RS

74. člen – podjetništvo

- (1) Gospodarska pobuda je svobodna.**
- (2) Zakon določa pogoje za ustanavljanje gospodarskih organizacij. Gospodarska dejavnost se ne sme izvajati v nasprotju z javno koristjo.
- (3) Prepovedana so dejanja nelojalne konkurence in dejanja, ki v nasprotju z zakonom omejujejo konkurenco.**

Pogodba o delovanju Evropske unije

Naslov VII – Poglavje 1 (101.-109. člen)

101. člen

- (1) Kot nezdržljivi z notranjim trgom so prepovedani vsi sporazumi med podjetji, sklepi podjetniških združenj in usklajena ravnanja, ki bi lahko prizadeli trgovino med državami članicami in katerih cilj oziroma posledica je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na notranjem trgu, zlasti tisti, ki:
 - a) neposredno ali posredno določajo nakupne ali prodajne cene ali druge pogoje poslovanja;
 - b) omejujejo ali nadzorujejo proizvodnjo, trge, tehnični razvoj ali naložbe;
 - c) določajo razdelitev trgov in virov nabave;
 - d) uvajajo neenake pogoje za primerljive posle z drugimi trgovinskimi partnerji in jih tako postavljajo v podrejen konkurenčni položaj;
 - e) pogojujejo sklepanje pogodb s tem, da sopogodbeniki sprejmejo dodatne obveznosti, ki po svoji naravi ali glede na trgovinske običaje nimajo nikakršne zveze s predmetom takšnih pogodb.
- (2) Vsi sporazumi ali sklepi, ki jih ta člen prepoveduje, so nični. ...

102. člen

Kot nezdružljiva z notranjim trgom je prepovedana vsaka zloraba prevladujočega položaja enega ali več podjetij na notranjem trgu ali njegovem znatnem delu, kolikor bi lahko prizadela trgovino med državami članicami.

Takšna zloraba je zlasti:

- a) neposredno ali posredno določanje nepoštenih nakupnih ali prodajnih cen ali drugih nepoštenih pogojev poslovanja;
- b) omejevanje proizvodnje, trgov ali tehničnega razvoja na škodo potrošnikov;
- c) uporaba neenakih pogojev za primerljive posle z drugimi trgovinskimi partnerji, ki slednje postavlja v podrejen konkurenčni položaj;
- d) sklepanje pogodb, ki sopogodbnikom narekujejo sprejetje dodatnih obveznosti, ki po svoji naravi ali glede na trgovinske običaje nimajo nikakršne zveze s predmetom takšnih pogodb.

106. člen

- (1) Države članice glede javnih podjetij ali podjetij, katerim so odobrile posebne ali izključne pravice, ne smejo sprejeti ali ohraniti v veljavi ukrepov, ki so v nasprotju s pravili iz Pogodb, zlasti iz člena 18 in členov 101 do 109.
- (2) Podjetja, pooblaščenca za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, oziroma podjetja, ki imajo značaj dohodkovnega monopola, ravnajo po pravilih iz Pogodb, zlasti po pravilih o konkurenci, kolikor uporaba takšnih pravil pravno ali dejansko ne ovira izvajanja posebnih nalog, ki so jim dodeljene. Razvoj trgovine ne sme biti prizadet v takšnem obsegu, ki bi bil v nasprotju z interesi Unije.
- (3) Komisija zagotovi uporabo določb tega člena in po potrebi na države članice naslovi ustrezne direktive ali sklepe.

107. člen

- (1) Razen če Pogodbi ne določata drugače, je vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdružljiva z notranjim trgom, kolikor prizadene trgovino med državami članicami. ...
- (2) Z notranjim trgom je združljivo naslednje: a) pomoč socialnega značaja, dodeljena posameznim potrošnikom, pod pogojem, da je dodeljena brez diskriminacije glede na poreklo zadevnih izdelkov; b) pomoč za povrnitev škode, ki so jo povzročile naravne nesreče ali izjemni dogodki; c) pomoč, dodeljena gospodarstvu nekaterih območij Zvezne republike Nemčije, ki jih je prizadela delitev Nemčije, kolikor je takšna pomoč potrebna za nadomestilo gospodarske škode, ki jo je ta delitev povzročila. Pet let po začetku veljavnosti Lizbonske pogodbe, lahko Svet na predlog Komisije sprejme sklep o razveljavitvi te točke.
- (3) Kot združljivo z notranjim trgom se lahko šteje naslednje: (a) pomoč za pospeševanje gospodarskega razvoja območij, kjer je življenjska raven izjemno nizka ali kjer je podzaposlenost velika, in v regijah iz člena 349 glede na njihov strukturni, gospodarski in socialni položaj; (b) pomoč za pospeševanje izvedbe pomembnega projekta skupnega evropskega interesa ali za odpravljanje resne motnje v gospodarstvu države članice; (c) pomoč za pospeševanje razvoja določenih gospodarskih dejavnosti ali določenih gospodarskih območij, kadar takšna pomoč ne spreminja trgovinskih pogojev v obsegu, ki bi bil v nasprotju s skupnimi interesi; (d) pomoč za pospeševanje kulture in ohranjanja kulturne dediščine, kadar takšna pomoč ne škoduje trgovinskemu pogoju in konkurenci v Uniji v obsegu, ki je v nasprotju s skupnimi interesi; (e) druge vrste pomoči, kakršne lahko Svet določi v sklepu, ki ga sprejme na predlog Komisije.

Pravo varstva okolja in konkurenčno pravo - I

- **74. člen Ustave RS:** (2. odstavek) Zakon določa pogoje za ustanavljanje gospodarskih organizacij. Gospodarska dejavnost se ne sme izvajati v nasprotju z javno koristjo + (3. odstavek) Prepovedana so dejanja nelojalne konkurence in dejanja, ki v nasprotju z zakonom omejujejo konkurenco.
- **11. člen Pogodbe o delovanju Evropske unije:** Zahteve varstva okolja je treba vključevati v opredelitve in izvajanje politik in dejavnosti Unije, zlasti zaradi spodbujanja trajnostnega razvoja.
- **Smernice o uporabi člena 81 Pogodbe ES za sporazume o horizontalnem sodelovanju:** poglavje o okoljskih sporazumih (nove smernice posebnega poglavja o okoljskih sporazumih več ne vsebujejo)
- **Odločba Komisije v zadevi CECED (IV.F.1/36.718, 24.1.1999):** podelitev posamične izjeme na podlagi identifikacije pozitivnih okoljskih učinkov
 - g. Monti (evropski komisar pristojen za konkurenco): *"When I took office as Commissioner responsible for Competition, I stressed before the European Parliament that **environmental concerns are in no way contradictory with competition policy. This decision clearly illustrates this principle, enshrined in the Treaty, provided that restrictions of competition are proportionate and necessary to achieving the environmental objectives aimed at, to the benefit of current and future generations**".*

Pravo varstva okolja in konkurenčno pravo - II

- **XXII Poročilo o politiki konkurence (1992):** izrecno izpostavlja nujnost interakcije med konkurenčnopravno politiko in pravom varstvom okolja ter pojasnjuje, da zasledovanje okoljevarstvenih ciljev ne izključuje uporabe pravil konkurenčnega prava
- **Poročilo o politiki konkurence za leto 2005:** ki med drugim poudarja, da je „[pri] uporabi politike konkurence v sektorju ravnanja z odpadki je skupni cilj doseči takšno izvrševanje politike konkurence in okoljske politike, da se medsebojno krepi, s čimer bi najbolje prispevali k cilju lizbonske strategije, da bo EU do leta 2010 postala najbolj dinamično, konkurenčno in trajnostno gospodarstvo na svetu, pri čemer se bo tudi izboljševala blaginja potrošnikov. Uporaba politike konkurence na področju ravnanja z odpadki je pomembna, ker bo trg recikliranih snovi v prihodnosti postal pomemben trg virov.“
- **odločbe** AVK, Evropske komisije in nacionalnih organov za varstvo konkurence

Konkurenčno pravo

- področje konkurenčnega prava je v osnovi mogoče deliti na tri velika in medsebojno prepletena področja:
 - nadzor nad koncentracijami
 - prepoved omejevalnih sporazumov
 - prepoved zlorabe prevladujočega položaja
- dodatno je omeniti še:
 - prepoved omejevanja trga z oblastnimi akti in dejanji
 - državne pomoči

Praksa AVK

- koncentracija *Gorenje/Surovina* (306-24/2007-4, z dne 14.3.2007)
- koncentracija *Odpad/Stor-trans* (306-75/2009/5, z dne 21.8.2009)
- koncentracija *IGEM/PUP* (306-107/2010-11, z dne 14.12.2010)
- koncentracija *PUP/Karbon* (306-107/2010-11, z dne 14.12.2010)
- koncentracija *Embakom d.o.o./Komteks d.o.o./Snaga d.o.o./Javno podjetje center za ravnanje z odpadki Puconci d.o.o./Kocerod d.o.o./Kostak d.d./Snaga družba za ravnanje z odpadki in druge komunalne storitve d.o.o./Simbio d.o.o./Komunala Slovenska Bistrica d.o.o.* (306-8/2013/5, z dne 21.2.2013)
- zloraba prevladujočega položaja *Slopak* (306-125/2005-80, z dne 21.12.2006)
- postopek presoje morebitne kršitve prepovedi omejevalnih sporazumov *Slopak/Papir servis* (objava AVK z dne 22.2.2012)

Praksa Evropske komisije in sodišč EU

- zloraba prevladujočega položaja *DSD I* (zadeva C-385/07 P *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH v Komisija*, z dne 16.7.2009)
- prepoved omejevalnih sporazumov *DSD II* (zadeva T-289/01 *Duales System Deutschland v Commission*, z dne 24.5.2007)
- postopek presoje morebitne zlorabe prevladujočega položaja ARA (Altstoff Recycling Austria AG) na trgih ravnanja z odpadno embalažo (zlasti plastika in kovine) v zvezi z oteževanjem vstopa oziroma širitve konkurentov na trgih tako komunalne kot nekomunalne embalaže (18.7.2013 – povzetek relevantnih dejstev)

Praksa drugih nacionalnih organov za varstvo konkurence

- **Češka:** prepoved omejevalnih sporazumov – bid-rigging kartel štirih podjetij dejavnih na področju ravnanja z odpadki
- **Italija:** zloraba prevladujočega položaja na trgu zbiranja odpadnega papirja v območju več lokalnih skupnosti
- **Španija:** prepoved omejevalnih sporazumov – delitev trga odpadkov, ki nastajajo pri opravljanju zdravstvene dejavnosti
- **Nizozemska:** prepoved omejevalnih sporazumov – kartel treh zbiralcev ladijskih odpadkov v zvezi z določanjem cen
- **Turčija:** prepoved omejevalnih sporazumov – usklajevanje podjetij dejavnih na področju reciklaže papirja v škodo proizvajalcev papirja

Nekatera aktualna konkurenčno-pravna vprašanja

- definicija podjetja (zadeva *Panda Waste*)
- vprašanje definicije upoštevni trgov (ozki geografski upoštevni trgi, vprašanje podeljevanja koncesij)
- zloraba prevladujočega položaja
- omejevalni sporazumi
- odgovornost države članice
- sodelovanje med zavezanci
- razmerja med zavezanci in skupnimi shemami/sistemi
- razmerja med skupnimi shemami/sistemi in izvajalci storitev

Hvala za pozornost!

Kontakt:

Mitja Kocmut, odvetnik

Odvetniška družba Kocmut o.p., d.o.o.

Komenskega cesta 12, 1000 Ljubljana

T: +386 59 034 222

F: + 386 59 034 223

E: info@kocmut.si